

раўнаць опіс аўтараў, творы якіх даволі шырока выдаваліся на беларускай мове у 1978-1998 гг. са спісам беларускіх ісьменнікаў, творы якіх найбольш часта запытваюцца чытачамі бібліятэк Мінскай вобласці, то добра відаць, што чытачу цяжка знайсці у бібліятэках цікавыя для яго творы С.Алексіевіч, М.Герчыка, А.Адамовіча, В.Карпава, А.Васільевіч, А.Савіцкага і іншых. Творы гэтых аўтараў выдаваліся зрэдку і невялікімі тиражамі. Такім чынам, трэба прывесці ў адпаведнасць структуру выдання літаратуры са структурай чытацкага запыта.

Каб пераадоліць недахопы трэба звярнуць увагу на удасканаленне наступных напрамкаў дзейнасці: правядзенне аналізу фінансаў беларускай літаратуры і забяспячэнне яе дакамплектавання; удасканаленне работы з тэмпланамі беларускіх выдавецтваў; сістэматычнае вивучэнне запытаў чытачоў на літаратуру; выкарыстанне новых форм і метадаў прапаганды беларускай кнігі; пачаць узвядзенне бібліятэк з іншымі культурна-асветніцкімі ўстановамі і г.д.

Вырашэнне гэтых праблем дапаможа бібліятэкам стаць сапраўдным асяродкам нацыянальнай культуры, дазволіць усяляк садзейнічаць адрэджэнню культурнай спадчыны і захаванню нацыянальнай памяці народаў Беларусі.

ВЫДААННЕ ДЗЯЦЬЧАЙ ЛІТАРАТУРЫ НА БЕЛАРУСІ: СУЧАСНЫ СТАН, ПЕРСПЕКТІВЫ

Т.К.Кобер (аспірантка)

На Беларусі выдавецкай дзейнасцю для дзяцей займаецца ў асноўным "Юнацтва". Штогод яно выпускае звыш 150 назваў агульным тиражом 10 млн. экз. Гэта мастацкая, навукова-пазнавальная, даведачная літаратура. 85% рэпертуара выдавецтва аддаецца дзіцячым бібліятэкам. Але, на жаль, у дзейнасці "Юнацтва", як у лютэрку, бачныя недахопы выдавецкай справы флага СССР.

Калі прааналізаваць статыстычныя даныя выхаду літаратуры для дзяцей у свет (кл. "Друк БССР" за 1985-1990 гг.), атрымаецца оўмая карціна. Нестабільнасць у грамадстве, разбалаганна-

насць яго асноўных структураў, якое нарастала да канца 80-х гадоў, мела месца і ў кнігавыдаванні. Знізілася колькасць назваў выдадзенай літаратуры. Гэта значыць, што значна збыдней выдавы і тыпавы асартымент кніжнага патоку ў першую чаргу за кошт тых выданняў, якія патрабуюць складанай рэдакцыйнай падрыхтоўкі ці паліграфічнай тэхналогіі (даведачная, навукова-пазнавальная літаратура, выданні па мастацтву).

Аналізуючы выданне дзіцячай літаратуры за шэраг гадоў, можна прыйсці да цікавых наважанняў аб выдавецкай палітыцы "Клант-ва". Нягледзячы на тое, што проза карыстоўца найбольш вялікім попитам сярод чытачоў, колькасць назваў і тираж яе працігваюць зніжацца, у першую чаргу за кошт выданняў на беларускай мове. Гэта ў першую чаргу адлюстроўвае становішча мовы ў грамадстве. Але калі аўтар таленавіты, творы яго атрымалі прызнанне, то мова, на якой яны напісаны, не іграе вялікай ролі.

Тое ж самае датычыцца і паэзіі. Так, па колькасці назваў больш выдавалася літаратуры на беларускай мове, а па тиражам — на рускай (асабліва яркі прыклад такога становішча — 1986 г., калі выйшла 29 назваў твораў на роднай мове тиражом 801 тно. экз. і 9 назваў тиражом 964 тно. экз. на рускай).

Наша спадчына багатая на прыклады фальклору, але выданне літаратуры і гэтага жанру памяншалася: у 1990 годзе такіх твораў па назвах выйшла столькі, колькі пшы год таму — 12. Такое становішча не адпавядае патрэбам чытачоў, бо сёння вялікая увага надаецца вывучэнню бацькаўшчыны.

Калі прааналізаваць шэраг тэмпланаў выдавецтва (1990—1993 гг.), то можна убачыць, што найбольшая увага надаецца выпуску беларускай сучаснай літаратуры. Але з тэмплана ў тэмплан можна суотрэць знаёмыя імяны: Я. Купала, Я. Колас, Я. Маур, М. Танк, А. Макасіч. Безумоўна, творы гэтых аўтараў увайшлі ў залаты фонд дзіцячай літаратуры не толькі Беларусі, але ёсць шэраг маладых таленавітых пісьменнікаў, творы якіх дзеці чытаць з задавальненнем. Ім сёння патрэбна падтрымка дзяржаўнага выдавецтва.

На нашу думку, выйсе з гэтага становішча бачыцца ў тым, што неабходна распрацоўка дзяржаўнай праграмы дапамогі кнігавыдаванню. Адзінае выдавецтва не можа задаволіць попыт розных чытацкіх груп. Гэта можна амяццявіць толькі ў супрацоўніцтве

з альтернативними видавцями і організаціями, зняття бюрократичних бар'єрів і зробіти згодним податкообкладання.

МІЖСОБНІЯ ЗНОСІНИ ПАДЛЕТКАУ ІК ЧИТАЧОУ

С.А.Паулава

Дослідванні, якія були праведзены у апошні час, науковими колективами психологау, дали пераканаучня данія об рашаючим впливе ближэйшого сацыяльнага акружэня (сям'і, педагогау, равеснікау) на фарміраванне асабістых якасцей падлеткау. Значная, калі не большая частка педагогічнага впливу, розних вихаваучих інстытутау, рэалізуюцца у групавых камунікатывных сітуацыях, і зносіны значна узнімаюць, альбо наадварот зніжаюць эфектынасць гэтага уздзеяння.

Сацыяльныя сувязі старэйшых падлеткау носяць як бы дваісты характар: сувязі з сацыяльнай рэчаіснасцю, апааряданія дарослымі, і непаарэдныя сацыяльныя сувязі і адносіны ўнутры ўзроставай групы, сярод равеснікау. Іры гэтым у падлеткавым узросце большае значэнне маюць зносіны ўнутры ўзроставай групы.

Вынікі цэлага шэрага бібліятеказнаучых даследаванняу сведчаць аб значнай ролі міжсобных зносін у чытацкай дзейнасці падлеткау. Сярод розных каналау інфармацыі аб кнізе і чытанні значнае месца займаюць зносіны з равеснікамі.

Эфектынасць зносін з равеснікамі заключаецца перш за усе у тым, што яны з'яўляюцца крыніцай узнікнення пазнавальнага інтэраса, яго фарміравання і умацавання. Вядома, што у працэсе зносін падлеткі атрымваюць значную частку усёй пазнавальнай інфармацыі.

У сучасным бібліятеказнаўстве праблема впливу міжсобных зносін на чытанне падлеткау знаходзіцца у пачатковай стадыі разпрацоўкі. Існуючыя даследаванні адлюстроўваюць гэту праблему толькі часткова, у асноўным у плане пастаўкі пытання і абгрунтавання яго актуальнасці.

У сацыяльнай псіхалогіі найбольш часта выдзяляюцца наступныя бакі зносін, якія характарызуюць яго структуру: камуніка-